

Impact Factor-7.675 (SJIF)

ISSN-2278-9308

B.Aadhar

Peer-Reviewed & Refreed Indexed

Multidisciplinary International Research Journal

December-2021

ISSUE No- (CCCXXXII) 332

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande

Director

Aadhar Social

Research & Development

Training Institute Amravati

Editor:

Dr.Dinesh W.Nichit

Principal

Sant Gadge Maharaj

Art's Comm,Sci Collage,

Walgaon.Dist. Amravati.

Executive Editor:

Dr.Sanjay J. Kothari

Head, Deptt. of Economics,
G.S.Tompe Arts Comm,Sci Collage
Chandur Bazar Dist. Amravati

This Journal is indexed in :

- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.aadharsocial.com

Aadhar PUBLICATIONS

19	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि स्त्री-पुरुष समानता	डॉ. सुजाना रामदासजी जाधव	85
20	भारत एक उभरती वैश्विक राजनीतिक शक्ति ; एक अध्ययन	वीरज कुमार	91
21	महिला और पुरुष खिलाड़ियों का सामाजिक खेलों में चयनित मासिक धर्मों का तुलनात्मक अध्ययन	डॉ. योगेश विप्लव	97
22	समर्थाने मनाचे श्लोक : एक आकलन	डॉ. उज्ज्वला आर. पाटील	106
23	रंशोधनात प्रभालग्याची भूमिका	डॉ. रजना भा. व्यवहार	111
24	जागतिक तापमान वाढ : पर्यावरणीय परिणाम व उपाय	प्रा. संजय एस. लांडगे	115
25	सद्यःस्थितीतील हवामान बदलाच्या संदर्भात पृथ्वीच्या भूभास्रीय काळातील हवामान बदलाचा अभ्यास	प्रा. संजीव वि. भुयार	117
26	बालकांना लिंगभाव (स्त्री-पुरुष) समानतेचे शिक्षण - एक अध्ययन	प्रा. शैलेश बाबुराव पाटील	125
27	अमरावती जिल्ह्यातील तूर पीक उत्पादकता व उत्पादकेतील बदल : भौगोलिक अध्ययन	प्रा. नारायण गोविंदराव सोनुले	128
28	कोविड-१९ चा भारतीय समाजावर झालेला आर्थिक परिणाम	डॉ. सुधीर सुरेश ठोरे	133
29	संत जनाबाईंचे परमार्थ जीवन आणि विद्वलभक्ती एक विवेचन	डॉ. देवेद्र एस. तातोडे,	137
30	शिक्षकांची शिक्षण अभिवृत्ति एवं उनके आत्मविश्वास का अध्ययन	श्रीमती उज्ज्वला भोंसले / डॉ. संतोष कुमार शर्मा	140
31	महाराष्ट्रातील मानवी प्रगतीचा चिकित्सक अभ्यास	डॉ. वैशाली धनराज पाटील	144
32	प्रखर राष्ट्रवादी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	डॉ. दिपाली डी. भावे	150
33	आधुनिक भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीत वृत्तपत्रांचे योगदान	श्रीमती सीमा जालिंदर भोसले	155
34	Same-Sex Relationship in India : A Socio - Legal Perspective	Dr. Kiran Sharma	159
35	An Overview of Internet Marketing	Dr. Rajesh M. Deshmukh	165
36	A Study of Contemporary Relevance of Pandit Deendayal Upadhyaya's "Economic Thought" in India	Mohar Singh	168

आधुनिक भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीत वृत्तपत्रांचे योगदान
श्रीमती सीमा जालिंदर भोसले .

डॉ. सी. डी. देशमुख वाणिज्य व सी.के.जी.ताम्हाणे कला महाविद्यालय, रोहाता.रोहा, त्रि. रायगड, 402109.
मोबाईल न.7796838463 ई-मेल seemajbhosale@gmail.com

प्रस्तावना -आधुनिक काळात वृत्तपत्रे सामाजिक जीवनाची एक अविभाज्य अंग बनले आहेत. समाजातील विविध हालचाली, घडामोडी यांची माहिती वृत्तपत्राद्वारे जनतेला होते. राज्यकर्त्यांनी केलेली कामे, त्यांची ध्येय धोरणे व कामकाज हे वृत्तपत्रांमुळे जनतेला समजते. ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळात भारतात सुरुवातीला इंग्रजी वृत्तपत्रे सुरु झाली. भारतात मुद्रण कलेचा प्रवेश सोळाव्या शतकात झाला तेव्हाच भारतीय वृत्तपत्रसृष्टीचे अप्रत्यक्षपणे वीजारोपण झाले. पण प्रत्यक्षात अंकुराचे रोप उभे राहण्यास बराच कालावधी लागला. आधुनिक काळात वृत्तपत्रेही सामाजिक जीवनाचा एक अविभाज्य अंग बनले आहे. समाजात विविध हालचाली घडामोडी यांची माहिती वृत्तपत्रा द्वारे जनतेला होते.

शोधनिबंधाची उद्दिष्टे

1. ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळात सुरु झालेल्या वृत्तपत्रांचा अभ्यास करणे
2. वृत्तपत्र व प्रसारमाध्यमांनी राबविलेल्या उपाययोजनांचे अध्ययन करणे.

गृहितके -

1. ब्रिटिश काळात वृत्तपत्रे सुरु झाली होती भारतीय सुशिक्षितांनी आपल्या समस्या सोडविण्यासाठी त्यांचा उपयोग केला.
2. ब्रिटिशांनी वृत्तपत्रे भारतात आणली पुढे भारतीय सुशिक्षितांनी आणि स्वातंत्र्य चळवळीसाठी त्यांचा उपयोग केला .

संशोधन पद्धती-प्रस्तुत शोधनिबंधाचा प्रकार वर्णनात्मक आणि विश्लेषणात्मक आहे.

तथ्यव माहिती संकलन -प्रस्तुत शोधनिबंधातसाठी आवश्यक असणारी माहिती संकलित करण्यासाठी दुय्यम स्रोतांचा वापर करण्यात आला आहे. त्यासाठी विविध मासिके, संदर्भ ग्रंथ, पुस्तके, इंटरनेटचा, मराठी विश्वकोश यांचा आधार घेण्यात आला आहे.

वृत्तपत्रांचे स्वरूप-ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळात भारतात सुरुवातीला इंग्रजी वृत्तपत्रे सुरु झाली. इंग्रजांच्या सहवासामुळे या वृत्तपत्रांचे महत्त्व भारतीयांनी ओळखले आणि हळूहळू देशी भाषेत काही प्रमाणात वृत्तपत्रे निघू लागली. निद्रिस्त भारतीय समाजाला सरकार विरुद्ध जागे करण्यासाठी वृत्तपत्र हे प्रभावी साधन आहे हे अनेकांच्या लक्षात आले. देशी वृत्तपत्राचे स्वरूप लढाऊ प्रवृत्तीचे नव्हते, जनतेची गाऱ्हाणी सरकारपुढे मांडण्यात चे कार्य देशी वृत्तपत्रांनी प्रारंभीच्या काळात केले. कंपनीचा काळातच अनेक वृत्तपत्रे पुढे निघाली व त्यांची संख्याही क्रमाने वाढत गेल्याचे दिसते. द बेगॉल